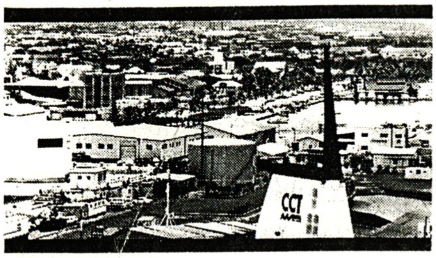

De Nederlandse Antillen, met name Aruba, zijn de laatste tijd herhaaldelijk in het nieuws. Op 1 januari 1986 zal Aruba een aparte status worden verleend, waardoor het eiland zelfstandiger kan opereren. Reden genoeg voor Export Magazine om dit Nederlandssprekende stukje tropen nader onder de loep te nemen.

ARUBA:

schakel tussen twee werelden

Betico Croes: „De nieuwe staatkundige constructie moet eigenlijk gezien worden als een gemeente die van de provincie meer bevoegdheden krijgt."

Zo'n tien vlieguren van ons verwijderd ligt midden in de tropen, voor de kust van Venezuela, het honderdnegentig vierkante kilometer grote Aruba, deel van de Benedenwinden die samen met de Bovenwindse Eilanden de Nederlandse Antillen vormen. Ter oriëntatie nog enkele gegevens: Aruba wordt bevolkt door vierenzestigduizend inwoners, is viertalig – Engels, Nederlands, Spaans en Papiamento – kent behalve een paar bij het vliegveld geen parkeermeters, telt honderdzeventien taxi's en het telefoonboek bestaat uit vierenzestig pagina's min een, pagina dertien, want dat zou de Goden verzoeken zijn. Aardig natuurlijk, dat curieuze cijfermateriaal, maar er is meer aan de hand met dit stukje vaderlandse Antillen. Over dik een jaar, op 1 januari 1986 zal Aruba een zogenaamde Status Aparte worden verleend en dopt voortaan z'n eigen boontjes, compleet met een eigen parlement, een ministerraad en een gouverneur. Wel is er een samenwerkingsverband met de „Antillen van de vijf" overeengekomen.

De „boedelscheiding", verbonden aan de Status Aparte, brengt de Antillen de laatste maanden herhaaldelijk in het nieuws. Voor de gemiddelde landgenoot achter de blanke top der duinen zal het hele gebeuren achtduizend kilometer van ons vandaan een soort ver van mijn bed show zijn. De kennis over de Antillen beperkt zich tot wat op school tijdens de aardrijkskunde en geschiedenislessen is meegedeeld. Het algemene beeld is dat de zes eilanden die de Nederlandse Antillen vormen er wel ongeveer hetzelfde uit zullen zien.

Niets is minder waar. De drie S-eilanden, de Bovenwinden, hebben een volstrekt ander karakter dan de Benedenwinden, de ABC-eilanden en zelfs die verschillen qua karakter en bevolking hemelsbreed van elkaar.

Van slavenhandel is op Aruba nauwelijks sprake geweest. De bevolking stamt af van enkele trotse Indianenstammen en die afkomst is nog immer tekenend voor de mentaliteit van de moderne Arubaan. Over het algemeen overheerst de middenklasse die een naar Nederlandse begrippen meer dan redelijk bestaan heeft. Dat komt ook voort uit het simpele feit dat in vroeger dagen iedere Arubaan die wilde trouwen eerst diende te zorgen voor een eigen huis plus een lapje grond voordat hij z'n ja-woord kon geven. Wie de rijtjeshuizen in Nederland gewend, op Aruba rondrijdt likt herhaaldelijk z'n vingers af bij het zien van de rijke hoeveelheid „superbungalows" waarvoor in Nederland een vermogen op tafel gelegd zou moeten worden, maar die in Aruba volstrekt „common" zijn.

Het eiland mag zich met recht welvarend noemen en de aanzet voor de hoge levensstandaard van de Arubaan is zonder enige twijfel voortgekomen uit de vestiging van de Lago oil en transport Co. Ltd. van de Amerikaanse multinational Exxon. Eind jaren twintig stampte Exxon op Aruba de grootste

olieraffinaderij ter wereld uit de grond, goed voor dik zeshonderdduizend vaten per dag. Het eiland floreerde, moest zelfs arbeidskrachten van andere eilanden aantrekken om het werk te kunnen klaren. Veel van de uit Engelssprekende eilanden afkomstige werknemers vestigden zich in het bij de raffinaderij aanpalende St. Nicolaas, alwaar men van wat afvalmateriaal een onderkomen bouwde om na een aantal jaren weer huiswaarts te keren.

Midden jaren vijftig begon zich als gevolg van automatisering een ommekeer in de oliebusiness af te tekenen. Mede als gevolg van de vooruitziende blik van de toenmalige gezaghebber van Aruba, Oskar Henriquez werd toen naarstig naar alternatieve werkgelegenheid gezocht en gevonden in de vorm van toerisme. De eerste drie door het gouvernement geïnitieerde hotels zagen het levenslicht, gevolgd door onderkomens plus casino's die in Las Vegas niet zouden misstaan via investeerders uit de VS, Venezuela en Aruba zelf. Wanneer we even een sprong maken van eind jaren vijftig naar nu, anno 1984, steunt de economie van Aruba zeer duidelijk nog steeds op de olie, alhoewel de Lago op dit moment nog maar honderdtachtigduizend vaten per dag produceert, en het toerisme dat dit jaar een recordhoogte bereikt. Ondanks het feit dat Aruba op het gebied van toerisme zeer hoge ogen gooit kan het eiland eigenlijk niet zonder de olie-inkomsten.

Wie nu denkt dat Aruba alleen maar leeft van olie en toerisme heeft het mis. Er worden zeer redelijke boterhammen verdiend met tal van andere industrietjes en het eiland heeft potentie genoeg om allerhande takken van industrie ruimte te geven. Het probleem waarmee Aruba kampt is het simpele feit dat het eiland in het Caraïbisch gebied ligt. Voor het bedrijfsleven en bankinstellingen is dit deel van de aarde op z'n zachtst gezegd verdacht. Naar maar waar, en zie maar eens dat je investeerders kunt overtuigen van je goede bedoelingen.

Betico Croes, leider van de grootste politieke partij op Aruba, de MEP, Movimiento Electoral di Pueblo, een man die op dit moment van voren niet weet dat hij van achteren leeft vanwege de tijdrovende boedelscheidingvergaderingen, zegt op de vraag of Aruba na 1986 niet het gevaar loopt een puur nationalistisch karakter te krijgen overtuigend „neen". Croes, die gezien de positie van zijn partij de eerste minister-president van Aruba zal worden, legt er de nadruk op dat het eiland, evenals in het verleden, wijd open zal staan voor invloeden van buiten. „Dit eiland is groot geworden vanwege het simpele feit dat het altijd ontvankelijk was voor internationale invloeden. Het positieve gevolg daarvan is dat Aruba overal ter wereld als „liberaal" te boek staat. Op die ontwikkeling zal de Status Aparte beslist geen invloed hebben. Die nieuwe staatkundige constructie moet eigenlijk gezien worden als een gemeente die van de provincie meot geworden vanwege het simpele feit dat het altijd ontvankelijk was voor internationale invloeden. Het positieve gevolg daarvan is

De Vrije Zone, vlak bij het nieuwe havencomplex.

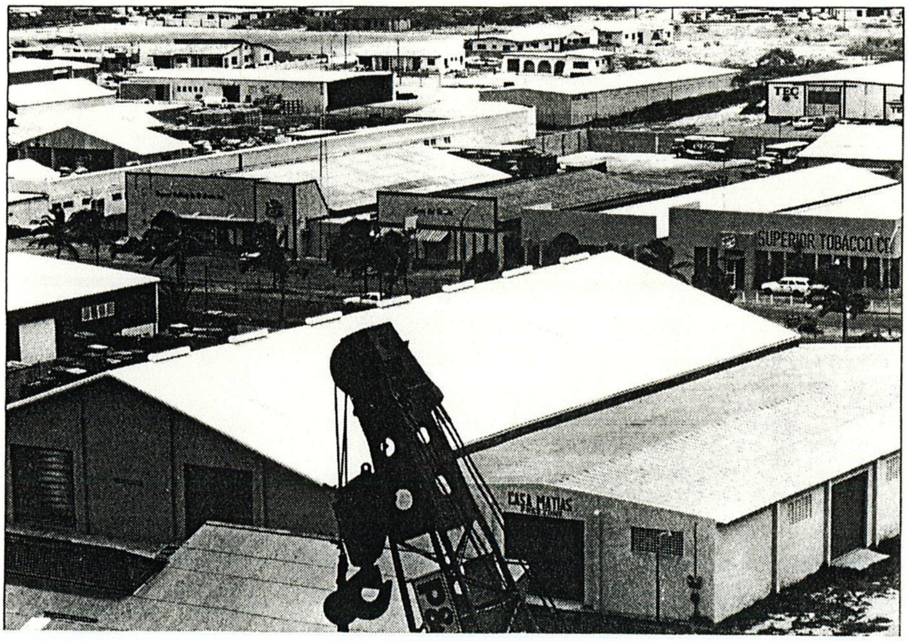

Belastingvoordelen

Om de internationale handel te bevorderen en nieuwe banen te creëren werd op Aruba, vlak bij het nieuwe havencomplex, een zogenaamde Vrije Zone in het leven geroepen.
Winst die op export wordt gemaakt door in de Vrije Zone gevestigde bedrijven wordt belast met twee procent. Dit tarief zal tot het fiscale jaar 1999 van kracht zijn.
Winsten die gemaakt worden op de afzet op de binnenlandse markt zijn overigens onderworpen aan het lokale belastingtarief. Die afzet kan alleen geschieden na goedkeuring van de overheid en mag niet meer dan een kwart van de totale omzet bedragen.
Goederen die in de Vrije Zone worden geïmporteerd en ook weer geëxporteerd zijn vrij van invoerrechten.
In de Zone kunnen zich alleen vennootschappen vestigen die uitsluitend op dat terrein opereren.
Om de economische bedrijvigheid te activeren heeft de overheid zogenaamde „belastingvakanties" ingesteld. Ieder nieuw bedrijf dat NAF 100.000 investeert of werkgelegenheid garandeert voor tenminste tien Antilliaanse werknemers kan rekenen op belastingvoordeel.
Hetzelfde financiële voordeel valt degenen te beurt die investeren in hotels of andere recreatieve projekten. Als minimum geldt een bedrag van NAF 500.000.
Voor meer inlichtingen:
Department for Economic Development
Havenstraat 2
Oranjestad Aruba
tel. 21181/21482/24916
telex BSK ARNA 5060.

Vertegenwoordiging van Aruba in Nederland
Paleisstraat 6
2514 JA Den Haag
tel. 070-65 98 24.

dat Aruba overal ter wereld als „liberaal" te boek staat. Op die ontwikkeling zal de Status Aparte beslist geen invloed hebben. Die nieuwe staatkundige constructie moet eigenlijk gezien worden als een gemeente die van de provincie meer bevoegdheden krijgt. In Neder-

„Venezolanen kijken hun ogen uit" Havencomplex: Holland promotie in optima forma

Mr Chris van Krimpen, directeur van de Aruba Ports Authority NV is moe, maar gelukkig. Zojuist is het fonkelnieuwe containerhavencomplex van Aruba door Prinses Margriet en mr Pieter van Vollenhoven officieel ten doop gehouden, een festiviteit waaraan bijna vier jaar hard werken voorafging. Van Krimpen, voormalig directeur van het gemeentelijk havenbedrijf in Rotterdam, toog begin 1981 in Aruba aan het werk om er een modern geoutilleerd havenbedrijf op poten te zetten. Met Maasstedelijke voortvarendheid stroomlijnde hij allereerst de organisatie van het bestaande complex.

„Containers zijn daarom zo interessant omdat die vorm van vracht arbeidsbesparend werkt. Gevolg was dus, dat ik van de driehonderdvijftig mensen die hier werkten de helft naar huis moest sturen. Met die operatie was financieel rekening gehouden zodat dat niet al teveel problemen gaf. Een andere zaak was het onder één noemer brengen van allerhande ploegen die aan de slag waren. Ook dat lukte plus het, in samenspraak met de vakbonden, afsluiten van een CAO voor de duur van vijf jaar."

Voor de bouw van het fonkelnieuwe havencomplex gold een open tenderinschrijving. Wie tegen een concurrende prijs de gewenste kwaliteit kon leveren kreeg de opdracht. Omdat de dollar vrij hoog stond kon het Nederlandse bedrijfsleven zeer gunstige offertes uitbrengen en het gevolg is dan ook dat de Ports of Aruba een regelrechte show-case van vaderlands kunnen is geworden. Het imposantste onderdeel van het havencomplex vormt zonder twijfel de Nelcon-containerkraan, die hoog boven de laagbouw van Oranjestad uittorent.

Van Krimpen is zichtbaar trots op het complex waar de lucht van cement en verf nog maar nauwelijks is verdwenen. Het oogt niet alleen fraai, maar kon binnen het budget gerealiseerd worden. De kosten bedroegen omgerekend vijfenzestig miljoen Nederlandse guldens.

De havendirecteur kreeg overigens van onverwachte zijde een pluim op z'n hoed. Venezolaanse havenautoriteiten waren dermate onder de indruk van het complex dat Van Krimpen gevraagd werd een adviserende rol te spelen bij het renoveren van het havengebeuren in het buurland.

„Aruba oefent dus duidelijk een voorbeeldfunctie uit. Een functie die ongetwijfeld prettige gevolgen zal hebben voor de Nederlandse industrie."

Naast het verzoek om advies van Venezolaanse kant was het nieuwe havencomplex directe aanleiding voor het sluiten van een officieel samenwerkingsverband tussen Venezuela en Aruba. Medio mei ontvingen Van Krimpen en mr Ebby Arends, vice-voorzitter van de Kamer van Koophandel van Aruba een zware handelsdelegatie uit het buurland onder leiding van dr Regulo Campo Martinez die aan het hoofd staat van AVEX, de Venezuelan Association of Exporters.

Deze ontmoeting resulteerde in een overeenkomst die uitermate belangrijk is voor de ontwikkeling van de handel vanuit Aruba. In hoofdlijnen komt de overeenkomst er op neer dat Venezuela intensief gebruik zal gaan maken van de havenfaciliteiten die Aruba biedt en de opslagruimten in de vrije zone. Een deel van de goederen die Venezuela verscheept is bestemd voor de lokale Arubaanse markt en een ander deel voor bestemmingen elders ter wereld. Afgesproken werd ook dat Aruba de VN, Centraal-Amerika en de eilanden in het Noordelijke deel van de Caraïbische Zee zal bedienen. Bovendien zijn er interessante mogelijkheden voor het verschepen van vracht richting Europa omdat de zeeverbindingen met de havens in het Noord-Westen van Europa het predikaat uitstekend verdienen.

Volgens Van Krimpen kan Aruba voor Nederland een rol van betekenis gaan spelen in de handel met Latijns- en Midden-Amerika. „Natuurlijk, het bewerken van die markten is geen kwestie van komen en meteen zaken doen. Er is uithoudingsvermogen voor nodig, maar wie er eenmaal vaste voet aan de grond kan krijgen kan via de voordelen die Aruba biedt een uitstekende exportpositie opbouwen."

Mr Chris van Krimpen met mr Pieter van Vollenhoven en Prinses Margriet tijdens de doopplechtigheid van het nieuwe, havencomplex.

De Nelcon-containerkraan, het imposantste onderdeel van het havencomplex.

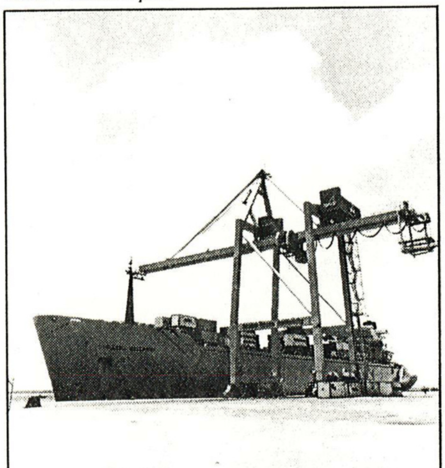

land blijken dergelijke processen prima te verlopen, dus waarop op Aruba niet." Volgens Croes schort het het eiland aan kaderpersoneel in de administratieve sector. Als het aan hem ligt zal dit manco zo snel mogelijk uit de wereld worden geholpen, enerzijds via het aantrekken van functionarissen van „buiten" en anderzijds door het verlenen van meer studiebeurzen. De MEP-leider beaamt dat Aruba „duur" is. De Antilliaanse gulden is gerelateerd aan de Amerikaanse dollar en dat betekent voor een Europeaan dat de prijzen skyhigh zijn. „Er is op dit moment een onderzoek aan de gang dat tot doel heeft hotels en restaurants in de toekomst te kunnen onderverdelen in klassen, oftewel het sterrenstelsel. Afhankelijk van het aantal sterren zullen dan de prijzen worden aangepast."

Een punt dat hoog in het vaandel van de MEP staat is de kreet: Houdt Aruba schoon! Op tal van borden langs de kant van de wegen van het eiland staat deze slogan te lezen maar het effect van deze reclamecampagne is, zo meent Croes, nog niet je dat. Er zal dan ook een speciale coördinator worden aangetrokken die ervoor moet gaan zorgen dat de binnenlanden van het eiland net zo helder worden als de stranden en de zee.

Aruba kent, op de keper beschouwd, eigenlijk een dualistische samenleving. Aan de ene kant staan op het eiland hotels, casino's, restaurants en huizen waartegen je U zegt, heeft het een infra-

structuur – prima wegen, een volwaardig vliegveld plus een fonkelnieuw havenbedrijf – die menig buurland de vingers doet aflikken en aan de andere kant spelen tradities die uit een ver verleden stammen ook nog een rol. Het houden van geiten bijvoorbeeld. In vroeger dagen was het de normaalste zaak van de wereld dat op zaterdag een geit werd geslacht zodat een gezin de week daarop verzekerd was van een stuk vlees op tafel. Ondanks het feit dat tijden veranderen is het nog steeds zo dat de automobilist, evenals in Ierland, voor iedere bocht z'n voet bij het rempedaal moet houden omdat de kans groot is dat er zich een aantal geiten op de weg bevindt.

Dit soort situaties is een regelrechte doorn in het oog van Sylvester M. Vrolijk, hoofd van de afdeling Landbouw en Veeteelt, die zich sinds kort op een uitgestrekt terrein bij Santa Rosa mag uitleven op het gebied van experimentele landbouw en veeteelt. Vol trots laat hij ruimten zien waarin niet alleen varkens worden gefokt, maar ook geiten en Australische mestkonijnen. Vrolijk: „Op het gebied van kippen is Aruba geheel self-supporting, maar dat is dan ook alles. Gesteld kan worden dat we in de groente-, vlees- en fruitsector volstrekt afhankelijk zijn van het buitenland. Alles op dat gebied moet duur worden ingevoerd. Dit proefprojekt werd destijds dan ook van de grond getild met als doelstelling: het vergroten van kennis en het doorgeven van die kennis aan het publiek ter bevordering van de landbouw, veeteelt en visserij, met als einddoel een grotere zelfvoorziening van voedingsmiddelen. Een prachtig gegeven dat, als het aan Vrolijk ligt, nog liever vandaag dan morgen gerealiseerd wordt, maar dat, zo als hij zelf constateert, niet op stel en sprong een feit zal zijn." Omdat de olie en het toerisme hier altijd hoofdrollen hebben gespeeld zijn de sectoren waarmee ik me nu bezighoud in het gedrang gekomen. Pas sinds kort is het besef gegroeid dat het nuttig is om ook op die gebieden een vinger in de pap te hebben, want importeren lijkt mooi, maar waarom zou je als de mogelijkheden voorhanden zijn niet zelf in bepaalde behoeften voorzien?

Volgens Vrolijk heeft het geen zin om op het eiland koeien te houden. De conversiefactor – de hoeveelheid voer tegenover de hoeveelheid vlees en melk – valt negatief uit, maar geen nood, er zijn nog andere manieren om onder de dure importen uit te komen. Het fokken van kippen was meteen al een succes en het eiland lijkt ook hoge ogen te gaan gooien met varkensfokkerijen. „Onder ons toezicht zijn er nu vijf jonge ondernemers aan de slag met dergelijke fokkerijen. Men betrekt bij ons dieren en kennis, weet zich verzekerd van een prima conversiefactor en kan dus uitstekend zaken doen. Naast varkens heeft Vrolijk een speciale afdeling waar Australische konijnen gefokt worden. Het blijkt dat deze dieren in het Arubaanse klimaat uitstekend gedijen. Op het proefterrein worden tevens supergeiten en fraai ogende bokken gehouden die bedoeld zijn om het huis-tuin-en-keuken-ras dat de gemiddelde Arubaan er op na houdt naar hogere regionen te stoten.

„Feit is dat vele Arubanen nog steeds geiten bezitten. Wat wij nu willen is dat men die dieren bij ons laat dekken zodat na ongeveer drie dekkingen het doorsnee Arubaanse ras het predikaat „perfect" omgehangen kan worden. Degenen die zich hier aandienen brengen we meteen bij dat het houden van geiten een zekere verantwoordelijkheid met zich meebrengt. Die dieren mogen dus niet schaloos rondlopen, maar er dient een afgebakend terreintje voor hen aangelegd te worden. Op die manier voorkom je ook dat het ras weer degenereert." Vrolijk houdt zich niet alleen met beesten bezig, ook gewassen worden door hem en zijn medewerkers met zorg geteeld. „Het grote probleem vormt nog steeds de irrigatie. Voor tuinderijen waar groenten en fruit geteeld kunnen worden is op Aruba ruimte genoeg voorhanden, maar het struikelblok blijft de factor water. We zijn weliswaar druk in de weer om allerlei systemen uit te proberen, maar een afdoende oplossing hebben we nog niet gevonden. Wat dat betreft kan het Nederlandse bedrijfsleven, wellicht met hulp van onderzoekinstituten ons de helpende hand bieden. We staan open voor iedere suggestie en zijn bereid alles uit te proberen."

Een instantie die het mogelijk maakt voor kleine en middelgrote ondernemingen om in alle rust nieuwe dingen uit te proberen is de Banco Arubano Di Desaroyo NV, oftewel de Arubaanse ontwikkelingsbank. Halverwege 1982 kwam deze instantie van de grond met de bedoeling kleine en middelgrote bedrijven financieel te steunen via middellange en lange leningen.

Sylvester M. Vrolijk: „Op het gebied van kippen is Aruba geheel self-supporting, maar dat is dan ook alles."

Drs Humphrey O. van Trikt: „Aruba heeft te maken met een uitgestelde crisis."

Adriano Pérez, als projectvoorbereider aan de bank verbonden, vertelt dat er inmiddels al tal van bedrijven dankbaar gebruik maakte van de faciliteiten die de instelling verschaft om op die manier een nering te kunnen starten of uit te breiden.
„Anders dan de commerciële banken geven wij krediet voor periodes van drie tot zeven jaar of acht tot vijftien jaar. Om een indruk van onze activiteiten te geven: de bank neemt financieel

deel in een nog te realiseren Sealife park en steunde ook een computer-bedrijf dat overigens in Nederlands beheer is. Daarnaast helpen we ook be-drijfjes uit de brand bij zo op het eerste gezicht triviale zaken.

De ondernemer bijvoorbeeld die dringend verlegen zat om een zandwas-machine waarmee hij naast andere bouwmaterialen ook beton kon gaan fabriceren. Of het bedrijfje dat wilde investeren in een houtbewerkingsma-chine omdat er grote vraag vanuit de hotelwereld bestaat naar produkten van hout.

in de tijd, dat het instituut destijds, in de jaren zestig, werd opgericht met de be-doeling zich bezig te gaan houden met ontwikkelingsprojekten. Van lieverlee groeide de taak van DECO echter en op dit moment kunnen hij en z'n twintig medewerkers het werk nog maar nau-welijks aan. Men adviseert over en initieert nieuwe economische ontwikke-lingen. „Wanneer we niet bij de ontwik-keling van een projekt betrokken zijn dan coördineren we en adviseren we naar het bestuurscollege toe. Een be-langrijke taak vormt tevens het verrich-ten van onderzoek, de zogenaamde haalbaarheidstudies."

Op dit moment zijn vijf jonge ondernemers aan de slag met varkensfokkerijen.

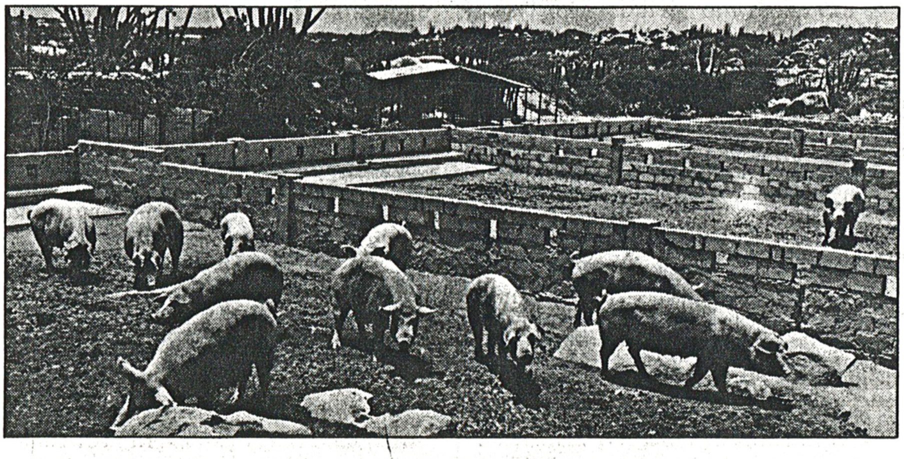

De normen die we bij iedere aanvraag hanteren bewegen zich op het vlak van de haalbaarheid, de werkgelegenheid en het is zeker ook een pluspunt wan-neer er via een nieuw projekt op Aruba zelf zaken gerealiseerd kunnen worden. Immers het beperken van importen le-vert een besparing van deviezen op."
Volgens Pérez liggen er voor het Neder-landse bedrijfsleven kansen op Aruba op het gebied van de agro-industrie, de glasindustrie, er is ruimte voor een bier-brouwerij en ook voor de assemblage-industrie zijn er mogelijkheden.
Naast het bestaande industrieterrein in het westen van het eiland zijn er plan-nen om in het oostelijk deel van Aruba een terrein aan te leggen. Uiteraard kunnen ook investeerders van „buiten" bij de ontwikkelingsbank terecht voor gunstige financieringsvoorwaarden.
Een instantie die tevens driftig in de weer is met de economische bedrijvig-heid op Aruba is DECO, het Depart-ment of Economic Development van Aruba.

DECO-directeur drs Humphrey O. van Trikt constateert, terugblikkend

Volgens de DECO-directeur heeft Aru-ba te maken met een, wat hij noemt, uitgestelde crisis. „Toen Europa in een economische recessie belandde was er hier geen vuiltje aan de lucht. De zaken liepen uitstekend en het werkloosheids-percentage was alleszins aanvaardbaar. De crisis sloeg bij ons pas zo'n twee jaar geleden toe. Het welvarende Aruba kreeg plotseling te kampen met een teruggang in de olie-inkomsten plus het feit dat de Venuezulaanse bolivar naar beneden tuimelde.

Renovatie van „The Village", waar de krotten stonden van de uit Engelssprekende landen afkomstige werknemers van de Lago.

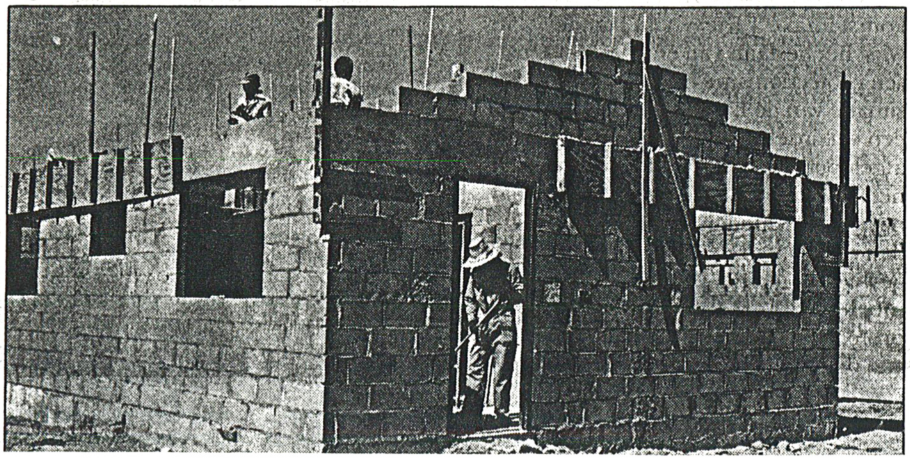

Het werkloosheidscijfer steeg van vijf naar tien procent en een derge-lijk percentage is alleen maar weg te werken wanneer er hard aan nieuwe economische activiteiten getrokken wordt. Wat dat betreft is de situatie niet ontmoedigend. Aruba heeft een fors aantal pluspunten dat aantrekkelijk is voor het bedrijfsleven." Van Trikt somt op: Aruba beschikt over een Vrije Zone die het bedrijfsleven zeer aantrekkelijke belastingvoordelen oplevert. Verder is Aruba via Nederland lid van de Europe-se Gemeenschap met alle voordelen vandien en bovendien kan een onder-nemer in Aruba alle vruchten plukken van het Caribbean Basin Initiative, een vorm van ontwikkelingshulp ingesteld door de VS, die bepaalt dat te expor-teren produkten uit het Caraïbisch ge-bied richting VS zonder of met weinig invoerrechten belast worden.
De DECO-directeur is ervan overtuigd dat Aruba een rol van betekenis kan spelen in de handel met Latijns- en Mid-den-Amerika. „Die gebieden mogen nu bekend staan als ontwikkelingslanden waar niets te halen of te brengen valt, maar alle tekenen wijzen erop dat dat in de toekomst zal veranderen. Voor de Nederlandse exporteur is het dan zaak op de eerste rij te zitten en wat dat betreft biedt Aruba hem alle kansen. Dit eiland vormt in feite een schakel tussen twee werelden. Aan de ene kant is men hier bekend met de nuchtere manier van zakendoen in Nederland en aan de andere kant kent men de Latijns-Amerikaanse wijze van het opbouwen van zakelijke contacten. Een ideale sleutelpositie dus, die voldoende hoop geeft om de toekomst niet somber tegemoet te zien."

Marijke van Overbeeke